

РОЗДІЛ 4 ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ

УДК 796.8:061.1

DOI <https://doi.org/10.32782/ped-uzhnu/2025-10-27>

Демічковський Андрій Павлович,

ORCID ID: 0000-0002-5319-3040

доктор філософії у галузі фізичної культури та спорту

Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського

Шило Олексій Миколайович,

ORCID ID: 0009-0005-7967-1468

аспірант кафедри стрільби та технічних видів спорту

Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського

ОСОБЛИВОСТІ СТАНОВЛЕННЯ ПРАКТИЧНОЇ СТРІЛЬБИ НА МІЖНАРОДНІЙ АРЕНІ СПОРТУ

PREREQUISITES FOR THE EMERGENCE AND FORMATION OF THE INTERNATIONAL PRACTICAL SHOOTING CONFEDERATION (IPSC)

Стаття присвячена висвітленню історичних передумов виникнення практичної стрільби, як виду спорту та становленню Міжнародної конфедерації практичної стрільби (IPSC). Мета дослідження полягає у визначенні передумов виникнення практичної стрільби, як виду спорту та розвитку Міжнародної конфедерації практичної стрільби (IPSC).

У роботі висвітлено витоки практичної стрільби у 1950-1960-х роках у США, які зумовлені необхідністю адаптації стрілецької підготовки до нових технічних можливостей вогнепальної зброї та її прикладного застосування. Описано історію від післявоєнних стрілецьких ініціатив у США та створення у 1976 році міжнародної організації, до сучасності. Запропоновано авторську періодизацію розвитку Міжнародної конфедерації практичної стрільби (IPSC), яка складається з чотирьох етапів: формування ідей та головних принципів практичної стрільби; створення конфедерації; розвиток та географічне розширення; модернізація та сучасний стан. Перший етап (1950–1976) характеризується становленням головних принципів розвитку практичної стрільби, проведення перших офіційних змагань, початком формування міжнародної спільноти та осередків, проведення першого Чемпіонату світу у 1975 році. Другий етап (1976–1993) – створення Міжнародної конфедерації практичної стрільби (IPSC), створення правил, статуту та інших документів, утворення нових осередків, тобто національних федерацій з практичної стрільби, запровадження нових дивізіонів у стрільбі з пістолету, використання різноманітних типів прицілних пристосувань. Третій етап (1993–2000) – створення та затвердження міжнародних правил, впровадження офіційної системи класифікації стрільців, співпраця з іншими організаціями та використання практичної стрільби у системі прикладного застосування. Четвертому етапу (розпочинається з 2000 років – до тепер) характерно проведення міжнародних змагань, а саме офіційних чемпіонатів світу в різноманітних дисциплінах «карабін» та «дробовик», поява нових сучасних зразків матеріально-технічного оснащення для навчально-тренувального процесу і проведення змагань, створення системи багаторічної підготовки. Підготовка спортсменів відбувається відповідно до чотирирічного олімпійського циклу, розподіл дивізіонів за віком та статтю, внесення змін до правил змагань у всіх дисциплінах практичної стрільби, проведення великої кількості змагань всіх рівнів.

Запропонована періодизація відображає логічні етапи становлення та розширення діяльності Міжнародної конфедерації практичної стрільби (IPSC). Аналіз джерел дозволив чітко встановити поступовість її розвитку від невеликої ініціативи ентузіастів до глобальної спортивної структури з розвиненою інфраструктурою та багаторівневою системою змагань.

Проаналізовано роль технічного прогресу, практичне значення, впровадження нових змагальних вправ та навчально-тренувальних підходів. Результати дослідження сприятимуть глибшому розумінню становлення практичної стрільби, як виду спорту та виникненню Міжнародної конфедерації практичної стрільби (IPSC), значення у міжнародному та національному спортивному просторі сучасної України.

Ключові слова: практична стрільба, Міжнародна конфедерація практичної стрільби, історія спорту, стрілецький спорт.

The article is devoted to highlighting the historical prerequisites for the emergence of practical shooting as a sport and the formation of the International Practical Shooting Confederation (IPSC). The purpose of the study is to determine the prerequisites for the emergence of practical shooting as a sport and the development of the International Practical Shooting Confederation (IPSC).

The work highlights the origins of practical shooting in the 1950s–1960s in the USA, which are due to the need to adapt shooting training to new technical capabilities of firearms and its practical application. The history is described from the post-war shooting initiatives in the USA and the creation of an international organization in 1976 to the present day. The author's periodization of the development of the International Practical Shooting Confederation (IPSC) is proposed, which consists of four stages: the formation of ideas and main principles of practical shooting; the creation of the confederation; development and geographical expansion; modernization and current state. The first stage (1950–1976) is characterized by the establishment of the main principles of the development of practical shooting, the holding of the first official competitions, the beginning of the formation of an international community and centers, the holding of the first World Championship in 1975. The second stage (1976–1993) is the creation of the International Practical Shooting Confederation (IPSC), the creation of rules, statutes and other documents, the formation of new centers, i.e. national federations for practical shooting, the introduction of new divisions in pistol shooting, the use of various types of sighting devices. The third stage (1993–2000) is the creation and approval of international rules, the introduction of an official system of classification of shooters, cooperation with other organizations and the use of practical shooting in the system of applied application. The fourth stage (starting in 2000 – until now) is characterized by the holding of international competitions, namely official world championships in various disciplines of "rifle" and "shotgun", the emergence of new modern models of material and technical equipment for the educational and training process and the holding of competitions, the creation of a system of multi-year training. The training of athletes takes place in accordance with the four-year Olympic cycle, the division of divisions by age and gender, changes to the rules of competitions in all disciplines of practical shooting, the holding of a large number of competitions of all levels.

The proposed periodization reflects the logical stages of the formation and expansion of the activities of the International Practical Shooting Confederation (IPSC). Analysis of the sources allowed us to clearly establish the gradualness of its development from a small initiative of enthusiasts to a global sports structure with a developed infrastructure and a multi-level competition system.

The role of technical progress, practical significance, introduction of new competitive exercises and educational and training approaches are analyzed. The results of the study will contribute to a deeper understanding of the formation of practical shooting as a sport and the emergence of the International Practical Shooting Confederation (IPSC), its importance in the international and national sports space of modern Ukraine.

Key words: practical shooting, International Practical Shooting Confederation, history of sports, shooting sport.

Постановка проблеми. В сучасному спортивному просторі існує велика кількість видів стрілецького спорту. Відповідно до запропонованої дослідниками структури стрілецького спорту, яка складається з трьох складових: олімпійські види, неолімпійські види та перспективні [1; 2; 3]. Проте в наукових дослідженнях більша увага приділялася олімпійським видам, а іншим – значно менше [4; 11]. Одним з таких неолімпійських видів є практична стрільба [6; 7]. Вона, як вид спорту зародилася доволі нещодавно, початком формування слід вважати 50-ті роки минулого століття [8]. Хоча немає такої довгої історії та глибоких традицій, його розвиток має прикладне значення [6; 7; 10].

Практична стрільба характеризується, як динамічний вид стрілецького спорту, де стрільба виконується з різних видів зброї, мета якого є влучити в мішень за короткий проміжок часу, при цьому виконуючи поступові переміщення (подолання маршрутів) та різні положення [9; 10]. Заснований колишніми правоохоронцями та військово-службовцями з метою підготовки стрільців з урахуванням сучасних тенденцій ведення боротьби,

самооборони та відпрацювання різноманітних ситуацій, які можуть виникнути під час виконання службових обов'язків [6; 9].

Перші неофіційні змагання проводилися до створення Міжнародної конфедерації практичної стрільби (IPSC), завдяки їй практична стрільба досягла значного поширення у різних країнах та континентах [10]. Станом на 2025 рік функціонує 108 національних федерацій практичної стрільби, зокрема, і в Україні, які безпосередньо визнані та підпорядковуються Міжнародній конфедерації практичної стрільби (IPSC) [10]. До її обов'язків входить проведення міжнародних змагань в декількох видах, зміна правил змагань, координація та навчання судів та популяризація практичної стрільби [7; 10]. В подальшому міжнародна федерація планує виконання вимог щодо входження в програму Ігор Олімпіад. На основі зростаючого зацікавлення до практичної стрільби виникає потреба в ґрунтовному науковому аналізі історії становлення та діяльності IPSC.

Зміст дослідження полягає в пошуку та аналізі наукових джерел в яких описується поява та подальший розвиток стрілецьких видів спорту [11].

Аналіз останніх джерел. Наукові дослідження демонструють використання практичної стрільби, як засобу спеціальної стрілецької підготовки поліцейських та військовослужбовців [6; 7; 9; 11]. В них широко обґрунтовується користь та ефективність динамічних видів стрілецького спорту, як засобу підготовки осіб, що в майбутньому пов'язують власну трудову діяльність з правоохоронними чи військовими структурами тощо.

На основі вищезазначеного вбачається необхідність подальших досліджень у описі та характеристиці основ практичної стрільби й історичних витоків розвитку Міжнародної конфедерації практичної стрільби (IPSC) для розуміння особливостей напрацювання практичних та методичних рекомендацій удосконалення підготовки стрільців.

Мета роботи: визначити передумови виникнення практичної стрільби, як виду спорту та розвитку Міжнародної конфедерації практичної стрільби (IPSC).

Методи дослідження: Методологічну основу роботи склали: теоретичний аналіз та узагальнення наукової і методичної літератури, Інтернет мережі, документальний метод.

Завдання:

1. Встановити передумови виникнення практичної стрільби та Міжнародної конфедерації практичної стрільби (IPSC).

2. Запропонувати розроблену періодизацію розвитку діяльності практичної стрільби та Міжнародної конфедерації практичної стрільби (IPSC).

3. Охарактеризувати етапи розвитку практичної стрільби та Міжнародної конфедерації практичної стрільби (IPSC).

Результати дослідження. З відродженням Ігор Олімпіад в Афінах у 1896 році спорт та підготовка спортсменів набувають нового значення та вимагають фахового підходу до планування навчально-тренувального навантаження. Активно відбувається створення громадських спортивних організацій різного рівня – міжнародних, національних та їх осередків.

Поступово було створено значну кількість спортивних організацій зі стрільби з лука, стрільби кульової, стрільби стендової, практичної стрільби [1; 5]. До завдань можна віднести розвиток, популяризація, створення та внесення змін у правил змагань, формування стратегії [2; 5]. Існують випадки, коли розвитком та діяльністю певного стрілецького виду спорту займаються декілька міжнародних організацій. У практичній

стрільбі виділяємо дві головні міжнародні федерації – Міжнародна асоціація захисних пістолетів (IDPA), яка є зосередженою на прикладному застосуванні та Міжнародної конфедерації практичної стрільби (IPSC) спрямована на розвиток спортивної складової [10].

Практична стрільба, як вид спорту бере початок свого становлення у післявоєнний час, рушійними силами в цьому стали технічний і технологічний розвиток, поява нових видів матеріально-технічного забезпечення, наприклад, точної та багатозарядної зброї [6, 10]. В такому випадку постало завдання організації, проведення та застосування новітнього обладнання під час навчально-тренувального процесу, створення сучасних та ефективних методів підготовки стрільців, які будуть відповідав певним вимогам та дозволять спортсменам демонструвати високі спортивні результати. Тому у 1976 створено Міжнародну конфедерацію практичної стрільби (IPSC), яка у повній мірі бере на себе відповідальність за розвиток та впровадження спортивного напрямку [10].

З моменту створення Міжнародної конфедерації практичної стрільби (IPSC) активно розвивається, як самостійна спортивна організація та бере безпосередню участь у розвитку цього виду спорту на міжнародному рівні [10]. Було створено правила змагань, запропоновано і впроваджено розподіл стрільців на дивізіони, розроблено нові стрілецькі вправи, систему ліцензування суддів та офіційних інструкторів [9; 10]. Активний розвиток та діяльність Міжнародної конфедерації практичної стрільби (IPSC) допомогла утворити 108 Національних федерацій на багатьох континентах, зокрема Федерацію практичної стрільби Україні (ФПСУ) [8; 10].

Аналіз наукової та методичної літератури щодо становлення та розвитку практичної стрільби і Міжнародної конфедерації практичної стрільби (IPSC) дозволив запропонувати періодизацію у 4 етапи: передумови виникнення, основні принципи та формування цілей, створення конфедерації, період розквіту й розширення та сучасний стан (табл.1).

Слід звернути увагу, що перші сучасні змагання у стрільбі з стрілецької міжнародного рівня вартує вважати Ігри Олімпіад, які проведено у 1896 році. У то час барон П'єр де Кубертен за власної ініціативи запропонував до програми ігор ввести стрільбу з револьвера та карабіна, адже сам був багаторазовим переможцем змагань у Франції [2; 3].

Таблиця 1

Періоди розвитку Міжнародної конфедерації практичної стрільби

Назва	Період	Характеристика
Передумови виникнення, основні принципи та формування цілей	1950–1976	Становлення засад розвитку практичної стрільби, проведення перших офіційних змагань, закладення фундаментальних принципів, формування технічних і тактичних прийомів та їх вдосконалення, початок формування міжнародної спільноти та осередків, проведення першого Чемпіонату світу (1975).
Створення конфедерації та формалізація	1976–1993	Створення Міжнародної конфедерації практичної стрільби (IPSC), створення правил змагань, статуту та інших установчих документів, утворення нових осередків федерації практичної стрільби, розширення географії проведення змагань, поява нових дивізіонів у стрільбі з пістолета, використання різних типів прицільних пристроїв.
Розквіт та розширення	1993–2000	Створення нових національних осередків, співпраця з іншими громадськими організаціями щодо розвитку практичної стрільби у системі підготовки, внесення змін до правил змагань, впровадження системи класифікації стрільців, розширення кількості дивізіонів.
Модернізація та сучасний стан	2000–2025	Початок проведення чемпіонатів світу з практичної стрільби в програмах «карабін» та «дробовик», поява нових сучасних засобів матеріально-технічного оснащення, проведення змагань, зокрема електронних тирів, створення різних програм сучасних програм навчально-тренувального процесу багаторічної підготовки. Подальший розподіл стрільців на дивізіони, за віком та статтю, остаточне формування і формування правил змагань з практичної стрільби, проведення Чемпіонатів світу, різного рангу змагань на рік.

В подальшому відбувалися різні трансформації змагань, організація проведення, нові вправи, програми, застосування новітнього додаткового матеріально-технічного устаткування.

Подальше формування стрілецької спільноти тривало до 50–60 років XX століття. У цей час відбувається стрімкий науково-технічний розвиток, під час якого з'являються перші зразки спортивного спеціального спорядження. Таким чином відбувається початкове формування різних видів стрілецького спорту на стрільбу кульову та практичну стрільбу.

Перший етап розпочався у 50-ті роки XX століття і тривав до створення Міжнародної конфедерації практичної стрільби (IPSC). Аналіз літературних джерел дозволив встановити, що витоки практичної стрільби припадають головним чином на післявоєнні роки минулого століття. В цей час у США колишні військовослужбовці та поліцейські запропонували ідею, яка полягала в прикладному застосуванні зброї для самозахисту та несення служби у силових структурах [6; 7; 9]. Особливості виконання стрільби кульової в повній мірі не дозволяють забезпечити якісну підготовку в межах поставлених завдань, що виникли перед стрілецьким спортом. Отже, перед практичною стрільбою постала мета сприяти

вдосконаленню спеціальних стрілецьких навичок у прикладних умовах виконання, тобто застосування зброї. Для демонстрації вмінь спортсмени розпочали проводити відповідні змагання, що були схожі на реальні ситуації бойових дій. Вони були проведені, як перший чемпіонат світу у практичній стрільбі з пістолета World Handgun World Shoot, у якому переміг відомий стрілець Рей Чепмен [10].

В цей період було закладено головні принципи практичної стрільби, як виду стрілецького спорту, які зберігаються та дотримуються до сьогодні [9; 10; 11]. На початках у підготовці та змаганнях серед стрільців застосовувалися лише пістолети.

Важливу роль у становленні практичної стрільби відіграв Джеф Купер (Jeff Cooper). Він був професійним стрільцем та одним з ідейних рушіїв, пропонував у підготовці застосовувати динамічну стрільбу, відточення тактичних дій, переміщення стрільця, використання бар'єрів і укриття. З його ініціативи у 1960-х роках у Каліфорнії почали відбуватися змагання, що в подальшому набрали популярності у інших штатах [10; 11].

Другий етап характеризується стрімкою появою та бурхливим розвитком Міжнародної

конфедерації практичної стрільби (IPSC), який відбувся 1976 року (момент заснування організації) та тривав до 1993 року [8; 9; 10]. Відбувається формування структури федерації, створення та затвердження правил змагань, введенням нових змагальних програм, збільшення та розширенням масштабів проведення змагань [9; 10].

Поступово зростає кількість спортсменів учасників, як Сполучених Штатах Америки, так і за межами, і у 1976 році відбулася міжнародна конференція, яка отримала назву «Колумбійська конференція 1976». У створенні Міжнародної конфедерації практичної стрільби (IPSC) взяло участь 45 делегатів із різних країн світу, відкрито представництва в 14 країнах. Присутні делегати обрали першим президентом федерації Джефа Купера та наділили його відповідними повноваженнями [10].

Після створення Міжнародна конфедерація практичної стрільби (IPSC), як громадська спортивна організація розпочала активно розбудовувати внутрішню систему управління, визначено повноваження та створено структуру управління (рис. 1), сформовано статутні та нормативні документи.

Міжнародною конфедерацією практичної стрільби (IPSC) розроблено правила змагань (IPSC Rule-book), які змінювалися та доповнювалися з урахуванням досвіду попередніх змагань [9; 10]. Важлива роль відводилася удосконаленню системи суддівства та безпеці поведінки зі зброєю, філософії федерації, яка описана у DVC (Diligentia, Vis, Celeritas).

Третій період характеризується подальшим зростанням кількості учасників Міжнародної конфедерації практичної стрільби (IPSC). Зокрема, приєднуються нові країни-учасниці з Європи, Азії, Південної Америки та Африки. Так наприкінці 1990-х у конфедерацію входило понад 60 країн, а число стрільців складало понад

50 тисяч [10]. В цей час вносяться зміни до правил змагань та розширюються окремі дивізіони. У 1999 році до програми змагань окремою вправою входить стрільба з револьвера. Також зростає професійна майстерність спортсменів та тренерів-інструкторів, з'являються нові осередки, що володіють статусом національних федерацій з практичної стрільби [8]. Велика увага приділяється налагодженню зовнішніх зв'язків із різними силовими структурами, які застосовують навички з практичної стрільби, а вона використовується, як засіб удосконалення вмінь фахівців [11].

Цей період слід вважати етапом формування фундаменту іміджу Міжнародної конфедерації практичної стрільби (IPSC).

Початок четвертого етапу, який нами виділено, припадає на початок XXI століття. Розширення кордонів є поштовхом для розвитку конфедерації, що визначається розширенням впливу організації у світі, змінами до правил змагань, технологічною інтеграцією у спортивний процес [10; 11]. Конфедерація остаточно сформувалася, як повноцінна міжнародна спортивна громадська організація, що налічує понад 100 осередків на різних континентах, які розподілені за регіонами.

У 2003 році практичну стрільбу, а саме стрільбу з пістолета «Shotgun» визнано, як окрему повноцінну дисципліну. В 2006 році такий статус отримала практична стрільба із гвинтівки «Rifle», що надало поштовх до глибшого розуміння та активного розвитку програм у стрільбі з карабіна та пістолета, застосування багато форматного підходу організації та проведення змагань [8; 10; 11].

Міжнародною конфедерацією практичної стрільби (IPSC) у 2001–2015 роках видано кілька повноцінних редакцій офіційних правил (Handgun Rules, Shotgun Rules, Rifle Rules). В яких описано та визначено єдиний формат змагань, вимоги до матеріально-технічного

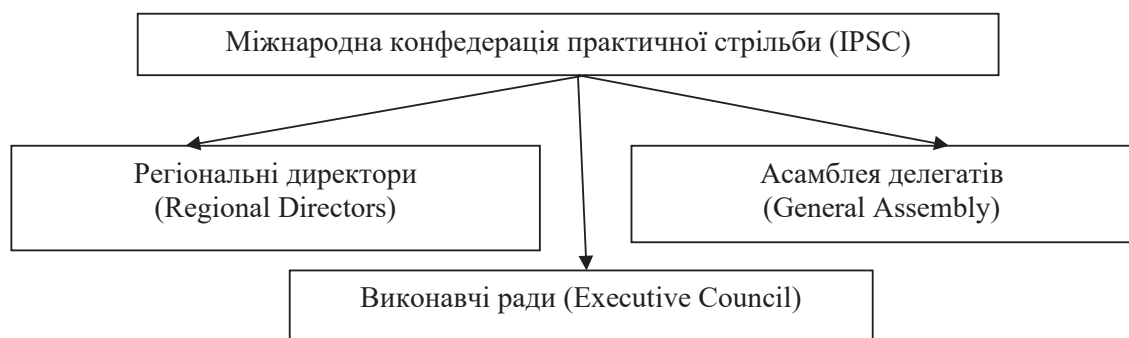

Рис. 1. Структура Міжнародної конфедерації практичної стрільби (IPSC)

оснащення, безпеки, зональних матчів та чемпіонатів світу.

Відповідно впроваджено електронну реєстрацію для участі у змаганнях, надано можливість онлайн-доступу до правил, протоколів та світового рейтингу. У підготовці спортсменів почали широко застосовувати відео-аналіз, різноманітні технічні пристосування, які збирають та аналізують техніко-тактичні показники виконання стрільби спортсменами і різноманітні тренажери [6; 8; 9; 11].

Чемпіонати світу з практичної стрільби проводяться регулярно, охоплюючи все більшу географію учасників. Так наприклад: Handgun World Shoot 2002 (Південна Африка), 2005 (Еквадор), 2008 (Індонезія), 2011 (Греція), 2014 (США); Shotgun World Shoot 2012 року вперше відбулися в Угорщині.

Також четвертий період характеризується створенням програм початкової підготовки стрільців,

як основи подальшого удосконалення умінь та навичок, юніорських дивізіонів, розвитком локальних шкільних і клубних стрілецьких секцій.

Висновок. Поява Міжнародної конфедерації практичної стрільби (IPSC) стала результатом розвитку підходів до якісної підготовки спортсменів та прагнення поєднати спортивні та прикладні елементи стрільби. Формування стрілецьких клубів, що розробляють нові змагальні вправи, орієнтовані на швидкість, точність і тактичну доцільність. Проведення міжнародної конференції у 1976 році, де було засновано Міжнародну конфедерацію практичної стрільби (IPSC) та затверджено її принципи було важливим кроком у світовій історії стрілецького спорту.

Аналіз джерел дослідження дозволив розподілити на періоди появу практичної стрільби та розвиток Міжнародної конфедерації практичної стрільби (IPSC), як виду спорту на 4 етапи, які детально описано в роботі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Виноградський, Б., Демічковський, А., & Шило, О. (2024). Перспективи розвитку стрілецького спорту в Україні. Моделювання та інформаційні технології у фізичному вихованні і спорті. С. 124–126.
2. Виноградський Б. Теорія і методика спортивної стрільби з пістолета : навч. посіб. / Богдан Виноградський, Андрій Демічковський. Львів : ЛДУФК імені Івана Боберського, 2022. 172 с.
3. Виноградський Б. Теорія і методика спортивної стрільби з гвинтівки : навч. посіб. / Богдан Виноградський, Андрій Демічковський. Львів : ЛДУФК ім. Івана Боберського, 2021. 168 с.
4. Михайлов В. В. Теорія і методика стрільби кульової (пістолет) : навч.-метод. посіб. / В. В. Михайлов, Ю. С. Коростильова, О. В. Петрачков. Київ : НУОУ, 2023. 67 с. ISBN 978-617-7187-75-1
5. Островський М., Виноградський Б. організаційна структура національних та міжнародних керівних організацій у кюдо. *Physical Culture and Sport: Scientific Perspective*. 2023. № 2. С. 15–26. URL: <https://doi.org/10.31891/pcs.2023.2.2>.
6. Федоров В. В., Піскунова О. Б. Роль практичної стрільби в системі вогневої підготовки поліцейських: психологічна складова. *Law and Safety*. 2021. Vol. 80, No. 1. P. 67–71.
7. Jinghua Z., Bo Z. A new exploration on practical shooting teaching method of pistol. *Journal of Military Sports*. 2007. №82. P. 40–42.
8. Liu H. An Exploration on the Evolution and Future of Practical Shooting Teaching in IPSC. *Lecture Notes in Education Psychology and Public Media*. 2024. Vol. 33. P. 246–251.
9. Minjiao Z. Shooting Range Design close to actual combat and Strict control of safe gun use habits. An interview with Alan Joly, Chief Judge of Police Pistol Competition of the World Police Competition. *Modern World Police*. 2019. №403. P. 14–15.
10. Practical Shooting – History / Practical Shooting Ukraine: URL: <https://practical-shooting.org.ua/history/> (дата звернення: 25.07.2025).
11. The Effects of Innovative Shotgun Shooting Methods on Collegiate Shotgun Shooters / A. A. Wolfe et al. *International Journal of Physical Education, Fitness and Sports*. 2018. Vol. 7, No. 3. P. 57–65.

© Демічковський А. П., Шило О. М.

Стаття поширюється на умовах ліцензії CC BY 4.0

Стаття надійшла до редакції 17.10.2025

Стаття прийнята 05.11.2025

Стаття опублікована 01.12.2025